

בענין מקומות החייבים במזוזה (סימן רפו)
אריה ליבוניץ

- I. Dwelling place. On the surface גמ' ב"מ קא says that מזוזה חובת הדר (implies that if you don't live there, you don't need a mezuzah).
- A. שיטה מקובצת שם בשם רבינו יהונתן - even ten houses you visit once a year need mezuzah.
- B. שיטמ"ק שם בשם הריטב"א ורא"ש תוספות עבר"ו דף כא. ד"ה הא - only if you live there.
1. מג"א יט"א - only if you live there.
 - a. This is also the implication of רע"א (cited in פתחי תשובה רצ"ד), and even the נחלת צבי who disagrees would admit that if *nobody* lives there you don't need mezuzah.
 2. Perhaps רבינו יהונתן would agree that if you *never* use the homes, they are exempt from מזוזה.
 - a. ש"ת עין יצחק י"ד סימן לא אות א - the מחלוקת רבינו יהונתן והרא"ש relates to a case where you don't live there consistently, only sporadically. If, however, you only have one house, even רבינו יהונתן would agree it needs a mezuzah whether you stay consistently or not - against רע"א.
- II. Rules of doubt relating to מזוזה. By ש"ע אר"ח ס"א the קריאת שמע you say it with a beracha in case of doubt.
- A. משנה ברורה שם ס"ק א - although by other מצוות you don't say a beracha we can distinguish between קריאת שמע and other מצוות as follows:
 1. when the doubt is whether you are at all obligated you don't make a beracha, when the doubt is whether you did it already you make a beracha.
 2. ק"ש עם ברכותיה קיום of קיום may be different because it is one קיום of קיום.
- B. Thus, any ספק מזוזה would mean בלא ברכה.
- III. Storage facilities. ש"ע סעיף א - require a מזוזה.
- A. What if you move your stuff into your house but don't yet live there (it is a storage facility for your stuff)? It seems that it wouldn't need a mezuzah because usage for storage is only a מחייב when the primary purpose is storage.
1. We can prove this point from the following:
 - a. ש"ע סעיף ג' says shul doesn't need a mezuzah, even though we "store" siddurim, chumashim, chairs etc.
 - b. רא"ש says that שערי הצירוח need mezuzah even though there is no roof, because דרכו להיות כך.
 2. This idea answers a few questions:
 - a. נחלת צבי's question on רע"א that even when you are away your home should be obligated in מזוזה like a בית האוצר.
 - b. question of (ה"ד בפתחי תשובה ס"ק י') that stores are no worse than a בית האוצר.
- B. אין רב כהנא ור' יהודה - גמרא יומא דף יא. בית העצים ובית התבן הנשים מתקשטות בהם.
 1. ר"ף שם ורא"ש סימן טו - they are obligated regardless.
 2. רמב"ם מזוזה ה"ז - only if מתקשטות בהם.
 - a. כסף משנה שם explains that they argue whether רב כהנא was a תלמיד of ר' יהודה (in which case we can't pasken like him - see לסנהדרין דף ו)

wouldn't say הלכתא כבתראי)

b. It is very strange that nobody asks on the רמב"ם that in the gemara יהודה ר' is rejected - perhaps this is why the שר"ע סעיף ב' paskens against the Rambam (and doesn't even mention the רמב"ם as a ל"א - see באור הגר"א ס"ק א').

3. Halacha.

a. שר"ע is clearly against the Rambam, but ערוך השולחן סעיף ט' suggests that according to our גירסא in the רי"ף the שר"ע would have agreed with the Rambam - so at least don't make a ברכה.

b. On the surface the Rambam is more lenient, but see אור שמח על הרמב"ם וזו that in a case of a storage hallway jointly owned with a non-Jew the Rambam would be more stringent.

c. שר"ע חושן משפט סימן תכז ס"א holds like the רמב"ם by מעקה ב'. סמ"ע שם ס"ק ב' מעקה asks that he contradicts himself here? Sma suggests that we are less concerned by מעקה because it is not normal to use consistently, but for mezuzah you can always use the reminder.

IV. Porches and patios.

A. שר"ע ס"א - need mezuzah. שערי חצרות מדינת וניירות.

1. ט"ז רפ"ז: בשם מהר"ל - closed חצר with no outlet to רשות הרבים has status of a room and gets a מזוזה on the right side going into it.

2. רמב"ם וזו - needs a mezuzah because of house that opens to it:

a. אבני נזר י"ד סימן שפב - Rambam holds put mezuzah on right side into house

b. שר"ת אגור"מ י"ד אקפא - Rambam is just saying that due to its proximity to the house, it is considered a בית דירה and therefore חייב במזוזה in its own right on the right side going into it.

B. Halacha - porches and patios.

1. חזון איש תשובות וכתבים כ"ח - if it is closed, even if ד' על ד' put it on the right side into the house without a beracha. If it is opened to a רשות הרבים put it with a ברכה.

2. based on Rav Moshe's approach - closed porch is like a room and needs a mezuzah on the way into it if it is ד' על ד'. If it is opened we consider it like any two rooms that open to each other where we follow היכר ציר, עיקר תשמיש, היכר ציר.

C. בית שער גוינה חייבים מדרבנן - שר"ע ס"ז וש"ד ס"ק יז.

1. Staircase.

a. מהרש"ם בדעת תורה - if they go up ten tefachim in a space of four tefachim they are a wall and not obligated in mezuzah.

b. דעת קדושים ס"ק יג - if they lead to a platform of ד' על ד' put a mezuzah on the bottom doorway, but if they only lead to a top doorway you only make a beracha if you put on both at the same time.

2. Elevator. שר"ת מנחת שלמה תניא סימן ק' אות ה' - it is a doorway into a pit from the outside, and the inside room isn't stationary so doesn't need a mezuzah.

V. Disrespectful places.

A. Places where women are עומדות ערומות. רמ"א סעיף ב' - if women are עומדות ערומות there is no מזוזה, but a bedroom of man and wife needs a mezuzah according to most, and certainly of the closed door leaves the mezuzah outside.

1. יוסף וב"ח מחלוקת: where a normal room also has עומדות ערומות on occasion. The

ב"ח says that this is where the custom developed to only have one mezuzah on the house (by the front door). רמ"א recommends having מזוזה outside of door - when it is not possible ש"ך ס"ק ט says to put it in a case.

- a. During tashmish - most poskim imply the need for extra covering - ערוך השולחן סעיף ג-טו - only need one cover because the torah gave us both obligations of מזוזה ופרו so they must be able to coexist.
- b. The זרכי משה ס"ק ד clearly says that women changing in a room is no excuse to exempt from mezuzah, in spite of the "custom". See ערוך השולחן סעיף יא.

B. Bathroom, shower room, mikvah.

1. Why not cover it? see ש"ך ס"ק יא וערוך השולחן סעיף ה' בפירוש דבריו that we distinguish between a מקום מטיף (exempt) and a normal place that will have some טינף (obligated with a cover to protect כתבי הקודש). see פתחי תשובה ס"ק ז
2. Jails.
 - a. Beis Hillel exempts because it isn't דירת כבוד - proof from ימא דף פ.
 - b. ברכי יוסף - disagrees because it isn't disgusting, but maybe it should be exempt because it is only זירת עראי (but very difficult because even a rental for 30 days needs a mezuzah).

C. Children's and maid's rooms.

1. ערוך השולחן סעיף ד' requires mezuzah because it is yours - not a rental. (children certainly need because of chinuch anyway).
2. one could argue that when you provide room and board it is a שכירות. רשימות ארז הערה. שכירות 13. This may have broad ramifications (hospitals, schools, hotels...)

1 - תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קא עמוד ב

תנו רבנן: המשכיר בית לחבירו - משכיר חייב להעמיד לו דלתות, לפתוח לו חלונות, לחזק לו תקרה, לסמוך לו קורה. ושוכר חייב לעשות לו סולם, לעשות לו מעקה, לעשות לו מרזב, ולהטיח את גגו. בעו מיניה מרב ששת: מזוזה על מי? - מזוזה? האמר רב משרשיא: מזוזה חובת הדר היא!

2 - שיטה מקובצת שם בשם רבינו יהונתן

אבל ליכא לפרושי חובת הדר לפי שאין בית חייב במזוזה אלא אם כן דר בה דהא קיימא לן אפילו יש לו עשרה בתים שאינו דר בהן דירה קבועה אלא שנכנס בהן פעם אחת בשנה חייבות כולן במזוזה חוץ מבית העצים שהנשים נאותות בהן ומאי ניהו רוחצות וכו'. וזה לשון הריטב"א ז"ל חובת הדר היא פירש ר"י דמדאורייתא תרתי בעינן שיהא הבית שלו ושידור בו ומדרבנן חובה לכל הדר בו ואף על פי שאינו ביתו והביאו ראייה מפרק רבי אליעזר דמילה שאמרו שם שאני טלית ומזוזה הואיל ובדו להפקירן וכבר כתבתיה שם ע"כ.

3 - תוספות מסכת עבודה זרה דף כא עמוד א

הא אמר רב משרשיא מזוזה חובת הדר היא - פירוש וא"כ אין לגזור בהו שכירות אטו מכירה דמכירה לא מפקע לה ממזוזה אבל בשדות במכירה מפקע להו ממעשר ויש מפרשים דאתיא אפ"ל למ"ד אין קנין לעובד כוכבים בא"י להפקיע מיד מעשר בסוף השולח איטיין דף מזו. ושם ד"ה אמרן דמ"מ חשובה הפקעה מה שהיא עתה ביד עובד כוכבים והוא זורעה שאינו מפרש ממנה מעשר נמצא שאין מקיימין בזה השדה מצוה התלויה בה אבל בית אין כאן הפקעה מפני שאין הבית עצמו חייב כיון שאין ישראל דר בתוכו

4 - מגן אברהם סימן יט ס"ק א

על עשיית הציצית - שאין בעשייתה מצוה אלא בלבישתה עיין בגמ' פ"ד דמנחות, וצ"ע מ"ש במזוזה דק"ל שצריך לברך כשקובעה כמ"ש ב"ד סי' רפ"ט דהתם נמי ק"ל חובת הדר הוא דכ"ז שאינו דר בתוכה פטור ממזוזה וכ"כ התוס' במנחות דף מ"ד ולכן נ"ל דסתמא דמילתא במזוזה קובעה כשדר בתוכה לכן מברך על עשייתה אבל טלית מסתמא קובע בו ציצית עד שלא לובשו לכן אינו מברך על עשייתו ואה"נ אם היה לבוש ציצית ונפסקו לו והטיל בו ציצית אחרים מברך אקב"ו לעשות ציצית כמו במזוזה מיהו י"ל דמיד כשנפסק מחויב לפשטו ולתקנו וע' בשבת דף קי"ח משא"כ במזוזה לא הטריוהו רבנן לעקור דירתו ואפשר דה"ה במזוזה אם קבע בו מזוזה קודם שדר בתוכו כשנכנס לדור בתוכו מברך אקב"ו לדור בבית שיש בו מזוזה כנ"ל:

5 - פתחי תשובה יורה דעה סימן רצא ס"ק ד

חייב לקבוע בה מזוזה - עיין בתשובת רבינו עקיבא איגר ס"ס ט' שכתב במי שיצא מדירתו לבית אחר לדור שם ויש שם מזוזה מכבר שהניח הדר הראשון דמחוייב הוא לברך על המזוזה (נ"ל דכוונתו שיברך לדור בבית שיש בו מזוזה דברכת לקבוע ל"ש בזה עמש"ל סימן רפ"ט סק"ג בשם מג"א) דזהו מצוה חדשה לו בבית זה. ועוד נ"ל דגם ההולך מביתו על איזה ימים דלכאורה הדין דכשחוזר לביתו יברך על המצוה דהא בנתיים שלא היה בדירת ביתו לא היה עליו חובת מזוזה ומתחיל עתה חיוב חדש כו' (ועיין בנ"צ מ"ש בזה) ושוב הביא בשם ס' ברי"י בא"ח סימן ל"ט שכתב בפשיטות בדין הראשון דשוכר בית שיש בו מזוזה דאינו מברך דלא תקנו הברכה רק על שעת קביעת המזוזה. וממילא גם בדין הב' בנוסע מעירו ואח"כ חוזר לביתו אינו מברך וסיים דצ"ע לדינא ע"ש:

6 - נחלת צבי שם

(מ"ע ב') וכשיצא לא יטלנה בידו. כפי ברכי יוסף בא"ח סי' ט"ו כתב בשם הריטב"א שפי' בשם רב האי ורב אחא גאון שאם מצטריך לה בבית אחר שרי דומיא דציצית דמתירין מבגד לבגד. וכן כשמוכר לחבירו מתיר הציצית כשיחנם כבגד אחר ובלא"ה אסור; (מ"ע ב') השוכר בית מחבירו השוכר חייב כו'. עיין בפ"ה סק"ד שכתבתי בשם תשובת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר נ"י דההולך מביתו על איזה ימים כו' עד ומתחיל עתה חיוב חדש והנה שם הגולה כזה הגיה ח"ל ואף דמתחיל ביתו לדור מ"מ בשעה שאינו בביתו אינו מקיים מצות מזוזה כו' ע"כ מג"א סי' כ"א סק"ב וגם בני ביתו פטורים דאין הבית שלהם והו' כדר בבית שאולה ושכורה עכ"ל והנה לאשר אמרו חז"ל (ונחבאר לעיל סי' רמ"ו ס"י) ולא יאמר התלמיד הבנתי והוא לא הבין כו' ע"כ גם אנכי לא אבדש מלומר לא הבנתי והנה מה שרמנו רבינו נ"י לדברי הגמ"א נראה דכוונתו דשם דחה ראיית האריז"ל ריש לילך בטלית קטן אף בלילה מהא דאמר במנחות גבי דוד כיון שראיה עצמו ערום בבית המרחץ ואמאי לא אמר בלילה א"ו דגם בלילה צריך לילך בטלית קטן וכתב המ"א דח"ל דבלילה עכ"פ היה מזוזה בפתחו ע"ש ואי נימא דגם בשעה שאינו בביתו מקיים מצות מזוזה א"כ גם בכהמ"ר קיים מצות מזוזה ואינו מבין דודאי גם בכהמ"ר נתקיימו על ידו כמה מצות אלא כוונתו שלא היתה מצוה סובבת אותו כמו אם היה בבית שיש בו מזוזה והולך בטלית עם ציצית ומ"ש וגם ב"ב פטורים וראה כוונתו דאלו היו חייבים ממילא היה הוא חייב כמזוזה עוברם אף שאינו בביתו וקשה דעכ"פ חייב הוא מחמת דהו' בבית התכן ואוצר כיון שמחוייב שם כליו ובי"ב דרים שם חולת ד' הגיה היה אפשר לפרש דביתו היכא שיש לו בית מיוחד לו לעצמו לבתיבה או ללמוד וכשיצא משם לא נשאר שם כלום אף מדברי הגיה"ה לא משמע הכי ומ"ש והו' כדר בבית שאול; צ"ע דהא בבית שאולה חייב אחר למ"ד מדבנן בשום דמיתו כשלו והו' כן דבי"ב חייב בבית זה חייבים מיד וא"ל דכוונתו דמאחר דפטורים מדאורייתא מקרי אח"כ חיוב חדש דלפ"ז יהו' הדין חדש דאם שכן בית קבע מזוזה ואח"כ קנאה יתחייב לברך מחדש וכן אם קטן שהגיע לחינוך חייב מזוזה

א6 - שו"ת עין יצחק חלק א - יו"ד סימן לא

מה שהשבתי לרב א' שביקש ממני לחוות דעתי במה שכתב רע"א זצ"ל בסוף ס' ט' לדון במי שהולך מביתו לעסקיו לשוק דכשחוזר לביתו יברך על המזוזה ושקיל וטרי כת"ר בזה.

א. הנני להשיבו כי לדעתי ברור דא"צ לברך והוא דהשיטה מקובצת לב"מ (דף ק"א ע"א) כתב על מה דאמרו מזוזה חובת הדר כו' דאפ"י יש לו עשרה בתים שאינו דר בהם דירה קבועה אלא שנכנס פעם אחת בשנה חיבות כולן במזוזה חוץ מבית העצים שהנשים כו' ה"ר יהונתן ז"ל עכ"ל השמ"ק. וכה"ג כתב הנימוקי יוסף בהלכות מזוזה בסופו במה דאמרו שם על השוכר להביא מזוזה כו' דאע"ג שאם לא ה' שוכרה ה' חייב המשכיר לעשות מזוזה מידי דהוי אבית התבן ובית העצים כו' עכ"ל. א"כ לדבריהם הדין הוא דאף בשעה שיוצא מביתו חייב ג"כ במזוזה כיון שנכנס לפרקים שם ולא פקע ממנו חיוב מצוה זו. וכמו בבית התבן דאין נכנס אלא לפרקים וכן באוצרות יין ושמן לפי שהשמש נכנס שם אף דאין זה בקביעות דגם זה בכלל דירה יחשב. ואף לפמ"ש"כ השמ"ק לב"מ שם בשם הרא"ש דמי שיש לו עשרה בתים ואינו דר בהם אינו חייב לקבוע מזוזה כו' היינו היכא דדר בו לפרקים ולא דר בקביעות. אבל היכא דאין לו דירה אחרת רק שיוצא לעסקיו דוודאי מקרי דירתו וחייב במזוזה כיון דהוי ביתו כמש"כ ה"ר יהונתן והנימוקי יוסף שם. ואפשרי פלוגתא לא מפשינן. לכן לא שייך לברך משום דאף בעת שיוצא מביתו לא פקע ממנו המצוה.

7 - שולחן ערוך אורח חיים סימן סז

ספק אם קרא ק"ש, חוזר וקורא ומברך לפניו ולאחריה. אבל אם יודע שקראה, אלא שמסופק אם ברך לפניו ולאחריה, אינו חוזר ומברך.

8 - משנה ברורה סימן סז ס"ק א

ק"ש - ובשאר מצוות דאורייתא היכא שמחוייב לעשות אותה מספיקא פסק לעיל בסימן י"ז ס"ג לענין טומטום אף דחייב בציצית וביו"ד רס"ה ס"ג לענין מילה באמדרוניטוס וכן כל כי האי גווני דלא יברך על המצוה כי הברכות הם דרבנן וספיקא לקולא אך יש פוסקים שמחלקין בין היכא שהספק הוא אם מחוייב כלל בהמצוה כגון ההיא שכתבנו ובין היכא שמחוייב אלא שאינו יודע אם עשה המצוה דאז צריך לברך עליה ג"כ ולפ"ז לולב או שופר ביום א' היכא דמספקא ליה אם כבר עשה המצוה וכה"ג צריך לעשותה בברכה וכתב הפמ"ג דמכ"מ בשם הרשב"א וכן ממ"א בשם הריב"ש לקמן סימן תקפ"ה אות ג' מוכח דלא ס"ל לחילוק זה. אלא תמיד בלי ברכה וגם מהגר"א בס"ל זה מוכח דלא ס"ל לחילוק זה. ואם הביאו לו שופר או לולב ביום א' בין השמשות לכו"ע נוטל ובלי ברכה כי בזה הספק הוא אם חייב עתה כלל בהמצוה:

9 - שולחן ערוך יורה דעה סימן רפו סעיף א

אלו המקומות שחייבים במזוזה: אחד שערי בתים ושערי חצרות, מדינות ועיירות, רפת בקר ולולבין ואוצרות יין ושמן ובית האשה ובית השותפים, כולם חייבים. כגם: דוקא כשצית השותפים ישראלים, אבל צית של ישראל ומצד כוכבים פטור ממזוזה (מרכי ספ"ק דעבודת כוכבים) וכן חליות או פיירות שמקלת עובדי כוכבים דריס שם, פטורין ממזוזה (חידושי אגודה פ"ק דיומא).

10 - שולחן ערוך יורה דעה סימן רפו סעיף ג

בית הכנסת, אם יש בו דירה לשום אדם חייב במזוזה. כגם: ולא צית דירכ צעזרכ שלפני צית הכנסת, כעזרכ חייבת וצית הכנסת פטור. (צ"י בשם רבינו ירוחם)

11 - הלכות קטנו

וכה"ג א"י בפ"ק ז	ה. ומה שפרש"י בל שנה אחת	ת. להו תיקרה שאין הבית מקורה
קשה דמי גרע מ	ה. כדאיתא בפ"ק ד' ימא (דף	ה. דאין ראיה מחצר לבית דחצר
דרכו להיות כך ו	ה. צית אינו ראוי לבין דירה כו'	ה. וכ"כ הרמב"ם ז"ל דבית שאין

12 - פתחי תשובה יורה דעה סימן רפו ס"ק י

והחנניות שבשוקים - עבה"ט ועיין בס' יד הקטנה על הרמב"ם פ"ב מהלכות מזוזה אתו כ"א שתמה ע"ז דאם יש בחנות איזה סחורה המונח שם תמיד הוי ליה ממש בית האוצר ואף אם מפנה הסחורה משם בלילה ואינו משאיר שם כלום מ"מ ראוי לחיבה כמו בבהמ"ד דאמרינן לפי שישבין בו כל היום הרי זה דירה והעלה דכוונת הטור והש"ע בחנניות שעושין ביומא דשוקא בכרכים גדולים ועומדים שם החנניות בשוק רק כל משך היריד ואחר כך מפרקים אותם או עומדים פנוי בלי שום תשמיש דזה ממש כמו סוכת החג בחג ע"ש

13 - תלמוד בבלי מסכת יומא דף יא עמוד א - ב

תני רב כהנא קמיה דרב יהודה: בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות - פטורין מן המזוזה, מפני שהנשים נאותות בהן. ומאי נאותות בהן - רוחצות. - אמר ליה רב יהודה: טעמא - דרוחצות, הא סתמא - חייבין? והתניא: רפת בקר פטורה מן המזוזה: אלא, מאי נאותות - מתקשטות. והכי קתני: אף על פי שהנשים מתקשטות בהן - פטורין. - אמר ליה רב כהנא: ושהנשים מתקשטות בהן פטורין? והתניא: רפת בקר פטורה מן המזוזה, ושהנשים מתקשטות בה - חייבת במזוזה: אלא מאי אית לך למימר - מתקשטות תנאי היא, לדידי נמי סתמא תנאי היא. דתניא: ביתך - ביתך המיוחד לך, פרט לבית התבן ולבית הבקר ולבית העצים ולבית האוצרות, שפטורין מן המזוזה, ויש מחייבין. באמת אמרו: בית הכסא, ובית הבורסקי, ובית המרחץ, ובית הטבילה, ושהנשים נאותות בהן - פטורין מן המזוזה. רב כהנא מתרץ לטעמיה, ורב יהודה מתרץ לטעמיה. רב כהנא מתרץ לטעמיה: ביתך - ביתך המיוחד לך, פרט לבית התבן, ולבית הבקר, ולבית העצים, ולבית האוצרות, שפטורים מן המזוזה בסתם. ויש שמחייבים בסתם. באמת אמרו: בית הכסא, ובית הבורסקי, ובית המרחץ, ובית הטבילה, ושהנשים נאותות בהן, ומאי נאותות - רוחצות, פטורין מן המזוזה. אי הכי היטו מרחץ? - אשמעינן מרחץ דרבים, ואשמעינן מרחץ דיחיד. דסלקא דעתך אמינא: מרחץ דרבים דנפיש זוהמיה, אבל מרחץ דיחיד, דלא נפיש זוהמיה - אימא ליחייב במזוזה, קא משמע לך. ורב יהודה מתרץ לטעמיה: הכי קתני: ביתך - ביתך המיוחד לך, פרט לבית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות, שפטורין מן המזוזה אפילו מתקשטות. ויש מחייבין במתקשטות. אבל סתם - דברי הכל פטור. באמת אמרו: בית הכסא, ובית הבורסקי ובית המרחץ, ובית הטבילה, אף על פי שהנשים מתקשטות בהן - פטורין מן המזוזה, משום דנפיש זוהמיה. ולרב יהודה סתמא דברי הכל פטור? והתניא: בשערך - אחד שערי בתים, ואחד שערי חצירות, ואחד שערי מדינות, ואחד שערי עיירות, ורפת, ולולין, ומתבן, ואוצרות יין, ואוצרות שמן - חייבין במזוזה. יכול שאני מרבה אף בית שער אכסדרה ומרפסת - תלמוד לומר בית, מה בית מיוחד לדירה - יצאו אלו שאין מיוחדין לדירה. יכול שאני מרבה אף בית הכסא, ובית הבורסקי, ובית המרחץ, ובית הטבילה - תלמוד לומר, בית, מה בית העשוי לכבוד - אף כל העשוי לכבוד, יצאו אלו שאין עשויין לכבוד. יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות, תלמוד לומר בית, מה בית שהוא חול - אף כל שהוא חול, יצאו אלו שהן קודשי! תיובתא.

14 - רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה ז

בית התבן בית הבקר בית העצים בית אוצרות פטורין מן המזוזה שנאמר ביתך ביתך המיוחד לך פרט לאלו וכיוצא בהן, לפיכך רפת הבקר שהנשים יושבות בה ומתקשטות בה חייבות במזוזה שהרי יש בה יחוד לדירת אדם, בית שער אכסדרה ומרפסת והגינה והדיר פטורין מן המזוזה מפני שאינם עשויין לדירה, אם היו בתים החייבין במזוזה פתוחין למקומות אלו חייבין במזוזה.

15 - כסף משנה הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה ז

לפיכך רפת בקר וכו'. גם זה שם תני רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן וכו' פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהם ומאי נאותות רוחצות א"ל רב יהודה טעמא דרוחצות הא סתמא חייבים והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה אלא מאי נאותות מתקשטות וה"ק אע"פ שהנשים מתקשטות פטורים א"ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהן פטורים והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת במזוזה אלא מאי אית לך למימר מתקשטות תנאי היא לדידי נמי סתמא תנאי היא ובעא רב יהודה לאוקמי דסתמא לכ"ע פטור ואיתותב מדתניא רפת חייב במזוזה ולא מפליג בין נשים מתקשטות לאין נשים מתקשטות אלא סתמא תנאי היא בעיני שהנשים מתקשטות וכיון דלרב כהנא לכ"ע מחייב ולרב יהודה נמי לחד תנא חייב הכי נקטינן ובסתמא נראו מהר"ף שפסדו שחייב שכתב ובית שהנשים רוחצות הא סתמא חייבין וכו"כ הרא"ש וסיים בהן ולא כהרמב"ם שכתב ורקא שהנשים

מתקשטות בהם עכ"ל. ודעת רבינו דכיון דפלוגתא דתנאי היא ולא נזכר שם החולקים לדעת הלכה כדברי מי ואשכחן דפליגי אמוראי במילתא כרב יהודה קיימא לן דכיון דרב כהנא תני קמיה משמע דתלמידו היה ואין הלכה כתלמיד במקום הרב. ולהר"ף והרא"ש איכא למימר דס"ל דלאו דתלמיד הוה דתלמיד דרב הוה וחכם גדול היה כדמוכח בסוף בבא קמא אלא דהכי הוה עובדא דתנא קמיה דרב יהודה:

16 - שולחן ערוך יורה דעה סימן רפו סעיף ב

בית התנבן, בית העצים ובית הבקר הייבים. ואם הנשים רוחצות בהם, כיון שעומדות שם ערומות, אין כבוד שמים להיות שם מוזהר. כגב: ודוקא אלו, אבל חדר ממש, אפי' מקום שאיש ואשה ישנים ומשמשים שם, חייב במזוזה (כתשובת מכרי"ל וכ"כ כצ"י). ויש מקילין ואומרים דכל מקום שגשים שוככות פטור ממזוזה (צ"י צנזס סמ"ק וכל זו ומרכי סוף הלכות מזוזה). ונראה לי דבמקום שהלכה מצפנים וכששוכבים שם סוגרים הדלת ונמצא המזוזה מצחוץ חייב לכולי עלמא (ד"ע צד"מ וכ"מ כתשובת מכרי"ל סי' ל"ח/ד').

17 - באור הגר"א שם ס"ט א'

רפת זו. כרב כהנא דר"י איתותב. הרא"ש וש"פ דלא כהרמב"ם.

18 - ערוך השולחן סימן רפו סעיף ט'

דן ודע הוה שכתבנו רבית התנבן וכו' חייבים במזוזה והו' דעת הרא"ש והטור והש"ע ואף רבנ"ם שם

מ' ולפי' תמיהני על רבינו הבי' שלא הביא כלל דעתם ונראה להדיא מדבריו בספרו הגדול שכתב דהרי"ף פסק כהרא"ש ע"ש (וכ"כ בנ"ה) ונראה שלא גרסו בהרי"ף דך ובית האחרון ולכן זה שכתב שהנשים רוחצות וכו' ארע"ל קאי אבל בל"ה חייבין וכן משמע מהרא"ש שהמיר העתיק או הביא דברי הרי"ף ובכאן כתב בית התנבן וכו' ובית העצים שהנשים רוחצות וכו' ע"ש וכיון שהרי"ף והרא"ש אינם סוברים כן לא חשו לרעת הרמב"ם והרא"ש אבל לפי גירסתנו נלע"ד דלענין ברכה יש לחוש לרעתם והרי ברובא דרובא הרמב"ם הולך בשיטת הרי"ף ומסתמא גם לפניו היתה הגירסא בהרי"ף כגירסתנו אי"ב כיון דברכות אינן מעכבות נלע"ד לקבוע מוזהר בלא ברכה אבל כבר הורגלו כל העולם לעשות ברכה וצ"ע.

יש פלוגתא בזה הכריעו בן להלכה אבל הרמב"ם בפ"ו דין ו' כתב בית התנבן בית הבקר בית העצים בית האוצרות פטורין מן המזוזה שנאמר ביתך ביתך המיוחדת לך פרט לאלו וכיוצא בהן לפיכך רפה הבקר שהנשים יושבות בה ומתקשטות בה הייבות במזוזה שהרי יש בה יהוד לדירת אדם עכ"ל וגם הרי"ף כתב וי"ל ובית התנבן ובית הבקר ובית העצים ובית הנשים רוחצות בהן פטורין מן המזוזה עכ"ל וזהו ניב כהרמב"ם וגם הרא"ש כתב (נ"ה: ע) וי"ל בית התנבן וכו' אם הנשים מקשטות בהן חייבות במזוזה שהרי הן בית דירה לאותן הנשים אבל אם אין שם נשים מתקשטות בהן פטורין שאין דופן לבית המיוחד לדירת אדם עכ"ל (וכ"כ חוב' מנחת מ"ד. סד"ה ט"ה).

19 - אור שמח על הרמב"ם הלכות מזוזה פרק ו' הלכה ז'

הלכה ז' בית התנבן בית הבקר כו' פטורין כו'

פסק כרב שמואל ב"י דהיי קמ"ו דרשא וכן אולם משנתו בפרק משותף מלמח דרשי אין לי אלא בית בית אגון וכו' ובית האולרות מיל אגון כגב מכל מקום הרי יצ"ד רבי לרבותו' אליעזר בן יעקב אמר אין לי אלא בית על אלו אין חזר מהמלמח הרי דפסיקא להו דאין בכלל בית והלא דרשי מניחך כי כיכי דלא ילך מלמח אבל הא חזק דאין בכלל בית זה מוכרח כפסק רבינו.

שם בית שער אכסדרה וכו' פטורין מן המזוזה וכו' אם היו בחים החייבין במזוזה פתוחין למסוכות אלו חייבין במזוזה

שאלתי בבית שיש בו כמה בתים מהם בתים שדר כמה ישראל ומהם בתים שדר בן פו"ג ויש רחוקו שנכנסין בה לבתים: ובהפחודור מונח כלים וכיו"צ אם פתח הפחודור חייב במזוזה.

הגה בבית ישראל וכו' שפתח בו הוא פטור ברח"א סימן רפ"ז דפטור ממזוזה: והרשב"א פליג וס"ל דחייב דלא מוקי כותלין ביתך למטע שפתח בו' אמנם פה יש אק אחרי דביחא דף י"א אמרו בני אבולי דמחזא מיט לא גדו לכו רבנן מחזא: ופרש"י שפ"י שער שער שפתח מחזא והו' וכן ישראל והגב אם סבך רש"י דביתך ממעט שפתח פו"ג ה' לי אם חפוטו של פו"ג איט ביתך: ואם ביתך לא ממעט ה' איכפת לן שוכב פו"ג: הלא דירת ישראל עכ"פ חייבת מחזא: ופחד פו"ג בשית רעק"ל: אולם דברי רש"י מוכרחים: בירושלמי שם יומא פ"ק מיט דרבנן בשערך וכי בית דירה ן כתיב ר' יוכי צ"ב והנחא בשערך לרבות שפתי המדינה ן בית דירה הן לא שבתן הן נכנסין לבית דירה: היג שבתן

נכנסין לבית דירה: אם כן חובל דשפתי מדינת ושפתי פייחות דבין פאיי שנכנסין בבית דירה ואין חובו מלך פלמו ואם ק' תבית על מי מחייבה כשער אם רוצה ישראל לז"ב משנת כאלו נכנסין לבית דירה ישראל בן: ומייבין במזוזה ומקרי בשערך דבאק מישוטא כמאן דלישא דאפו איתו כשער איט נלכך לבתי ישראל ומתייבס רק אל כתיבין: אבל כי רוצה מכוס הרי נכנסין בה לבתי דירות של פו"ג: והו' כמו שער מדינה של גוים: דאשתחא דרוכא אימטנדיח הך שפתי: ונמו דאמרו בסוף פרק כל כתבי דאשתחא דרוכא מחמתי דאשתחא דרוכא מלך: טו' וישו' כמזוזה דף מיה מבשערך דמחמתי שפתי פכ"ס הלוי בעיר קרוכ גוים דתו כו' שפתי גוים הרי דכרוכא הלוי' מלחא וכן גבי מזוזה: וחזק: אבל בית שפתי חובו מלך פלמו שהא בית דירה אפו כי דר בה כגוי אין דירתו ממעט דירת ישראל ולא מקרי ביתך אף כי דר פו"ג אחד בין פשרה ישראלים: וזה ברור מלך: ובין שכן לפסק הש"ס בבית האולרות ובית כהנים חייב במזוזה אם ק' מה שדר בה פו"ג כגמתי שמיח בה פליס ואלרומיו כו' בית לשני מזוזה ותו לא מקרי ביתך ישראל אף אם פשרה ישראלים דרים בה: אבל לשיטת רבינו דפוסק בבית כהנים פטור מן המזוזה דלא מקרי בית טו' כו' הפחודור רק בבית בית שער ולא דר בה לא כגוי ולא ישראלים רק דכוי בית שער שבו נכנסין לבית דירה אם ק' אם רוצן כהנים בבית ישראל הלא נכנסין בו דרך בבית שער ומקרי דמתייבס דתי ב"ש לבתי ישראלים: וחייב במזוזה דבר תורה: וזה ברור וזה לא נאשן דיש תשס כהנה כמ"ס כסוסקס חזק

הלכה יג' שהיא תובת, הכל' תמיד'

20 - שולחן ערוך חושן משפט סימן תכו סעיף א

מצות עשה לעשות אדם מעקה לגגו, שנאמר: ועשית מעקה לגגך (דברים כב, ח). והוא שיהיה בית דירה; אבל בית האוצרות ובית הבקר וכיוצא בהן, אינו זקוק לו.

21 - סמ"ע שם ס"ק ב'

ב והוא שיהיה בית דירה. נמוך ק"ג יבאר דלא נאמר בתורה גג חלא להוציא נמים שאינם עשויים לדירה ע"ש וכמו הכ"מ שם על דברי הרמב"ם אע"ג דבספרי מרבינן להני מקרא דחייבים במעקה וכן כתב הקמ"ג מ"מ תנאי יש דבר לענין אם מחוייבים המה במזוזה ופוסק הרמב"ם כמ"ד דפטורים המה במזוזה וק"ל דה"ה לענין מעקה דלא מקרי

ביתך וק"ל דבספרי דמתחייב אחיה כמנח דק"ל דגם במזוזה חייב ולית הלכתא כותיה עכ"ל בקיצור ואם כן מימא על המחבר שבהל' מזוזה צ"ד ר"ס רפ"ו סתם וכ' דרפמ בקר ולולין ובית אונרות שמן ויין חייבים במזוזה וכדעת הר"י"ף והרא"ש ודלא כהרמב"ם וכמ"ש שם וכאן במעקה סתם המחבר וכתב דאין חייב במעקה ודין מעקה נלמד מדין מזוזה וכמ"ש ונראה דהרמב"ם [דהמחבר] הכריע וק"ל דלענין מעקה כיון דאין דרך בני אדם להיות להן בית חשמיש ע"ג דבית הבקר ובית האונר ובית העליס מ"ה אף אם לפעמים יקרה דידור שם אדם מ"מ אין יוצאים ונכנסים כ"כ שם למימש שיפול משם להצטרך מעקה משא"כ במזוזה דחייבה החורה בשביל הדר להיות מנזח ה' נגד עיניו כביאתו וביאתו פה פסק דהדר שם כר"ך לקבוע מזוזה באותו פתח וק"ל: ג שאין בו ד' אמות כו'. שאז אינו צות ששמיש ואינו ראוי לדירה: ד ש' שני

22 - ס"ז סימן רפט ס"ק ד'

הצית אוליין: (ד) ובכ"ה חלק פתח כו'. דמה יש ספק איזה מהם ימין לביאה או ליציאה על כן אוליין בחר היכר זיר ומזה יש ללמוד במזוזה שעושה צפתה הפתוח מצית לחצר אם יש לילך אחר ימין של הנכנס לביט או אחר ימין הנכנס מחצר לביט והדין הוא כך אם החצר סמוס מכל צדדיו צלי פתח רק מצית לחוכו או הוה החצר כמו וחדר ולא חכפת לן בהיכר זיר הדלת דאפי'

אם היה היכר זיר במוך הצית אוליין בחר ימין הנכנס מצית לחצר ושם עושה המזוזה אבל אם יש פתח מחצר למבוי אחר או לרה"ר מלבד פתח הביט לחוכה או אוליין בחר היכר זיר דביאה צד דיש היכר זיר הפתח נחשב כמו בית ואוליין בחר ימין הנכנס

לחוכו וכן הוא במשו' מהר"ל סי' נ"ד וראיתי רבים נטחו מה הרבה פעמים לכן כתבתי. ומצואר עוד במשו' מהר"ל שם באם יש צית החורף וחדר גדול כל אחד יש לו פתח מחצר ובאותו החדר יש בו חדר קטן ויש לו שני פתחים אחד לביט החורף ואחד לחצר הגדול אז לביט החורף קטן וחדר גדול חדר קטן עושין שניהם ימין הנכנס למחרת הגדול והשניה ימין הנכנס למחרת קטן ולגדול ואם היכר זיר דידהו במוך חדר קטן עושין שניהם ימין הנכנס למחרת הגדול ואילו לא היה פתח מחצר גדול לחצר לא אוליין בחדר קטן בחר היכר זיר היכן הוא אלא החצר קטן היה נחשב ככלל החצר הגדול ועושה מזוזה בימין הנכנס מצית החורף למחרת קטן ובימין הנכנס מחצר קטן לגדול. ובצ"י הביא דבר זה בשם משו' אשכנזים ואינו מובן לכן בארתי וגם להיות הלכה למעשה שגורה צפה: (ד) ואח"כ חברה דפתח. דהוה מעשה ולא מן העשו נפקול כמו גבי יציאת:

23 - רמב"ם הלכות ג'ין ומזוזה וספר תורה פרק ו הלכה ח

לפיקד אחד שערי הריבין במזוזה ה' פתח אחד שערי מבואות ואחד שערי מדינות ועיירות הכל חייבים במזוזה שהרי הבתים אפילו עשרה בתים זה פתוח לזה וזה פתוח לזה הוואיל והפנימי חייב במזוזה כולן החייבין במזוזה ה'

חייבין, ומפני זה אמרו שער הפתוח מן הגינה לחצר חייב במזוזה.

24 - שו"ת אבני נזר חלק יו"ד סימן שפב

א) ס' רפ"ו סעיף א' ושערי חצירות. היינו משום שנכנסין דרך החצר לבית. וכן כתב הרמב"ם וז"ל ולפיכך אחד שערי חצירות כו' חייבין במזוזה שהרי הבתים פתוחין לתוכן שחייבין במזוזה. אך מדברי מהר"ל שהביא הט"ז ס' רפ"ט סק"ד בפתח שבין בית לחצר ואין לחצר פתח אחר זולת מבית עושין מזוזה מימין הכניסה לחצר. ע"כ ס"ל דחצר חשיב דירה בעצמותו מחמת שמשתמשין בחצר ג"כ. ואפשר דתלוי בדין רפת בית התבן לולין דפסק בש"ע דחייבין במזוזה אף שאין דרך בו בני אדם מ"מ חשוב דירה להתחייב במזוזה. ה"ה חצר חייב בעצמותו אך לדעת הרמב"ם דפטורין ממזוזה. צריכין לומר הא דחצר חייב משום שפתח החצר חשיב פתח הבית שנכנסין מפתח החצר לחצר ומחצר לבית. ע"כ כתב הטעם משום שפתוח לבית שחייב במזוזה:

25 - שו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן קפא

בחצר שלפנים מהבית ויש פתח מהבית להחצר וכן בגינה באיזה צד יש לקבוע י"ז כסלו תשל"ח. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוה"ר בן ציון ראקאו שליט"א ר"מ בלאנדאן.

הנה בדבר קושית כתר"ה על הט"ז יו"ד ס' רפ"ט סק"ד דבחצר סתום מכל צדדיו בלא פתח לרשות הרבים רק מבית לתוכו הוה החצר כמו חדר ועושה המזוזה בימין הנכנס מבית לחצר, הא להרמב"ם פ"ו ממזוזה ה"ז ח' שסובר שחייב החצר אינו מצד עצמו אלא מצד הבית שפתוח לתוכו היה לו לעשות המזוזה בימין הנכנס מחצר לבית או שיהיה פטור לגמרי ממזוזה משום דאין כאן ביאה לבית אלא יציאה, נראה לע"ד שאין כוונת הרמב"ם דהחייב דשער החצר הוא משום שהוא כניסה לבית והוי החייב כמדון פתח הבית, אלא שהחייב הוא מצד הכניסה לחצר גופיה רק שחצר שאין בית פתוח לתוכו אין זה החצר שחייב משום שחצר כזה אין תשמישו נחשב תשמיש דירה וילפינן מבית דצרך שיהיה מיוחד לדירה אבל החצר המיוחד לדירה שהוא כשבית פתוח לתוכו חייב מצד עצמו מקרא דובשעריך. ולכן אף הרמב"ם ודאי יודה שאם יש לחצר שבית פתוח לתוכו שני פתחים יחייב החצר מהן אין משמש כלל לכניסה להבית נמי חייב במזוזה משום דמשמש עכ"פ כניסה להחצר.

ומדויק זה בלשונו שלא כתב שהרי דרך השערים נכנסין לבית שהיה משמע דוקא אלו השערים שנכנסין דרך שם לבית, אלא כתב שהרי הבתים פתוחין לתוכן שמשמע רק שזה הוא מה שמחייב החצרות והמבואות והמדנית במזוזה לשעריהם שהוא ממילא גם לכל השערים אף לאלו שאין נכנסין דרך שם להבתים.

26 - תשובות וכתבים החזון איש כ"ח

ח) המזוזה במרפסת אפילו יש בה דע"ד יקבע מימין הכניסה לבית (וכ"ה בחזו"א יו"ד סי' קס"ח) ולאמר כיון שא"א להחמיר לעשות ב' מזוזות ה"י מוכרח להכריע (עי' במזוזות סימן סי' רפ"ט בשע"פ אות מ"ה).

27 - שולחן ערוך יורה דעה סימן רפו סעיף ז'

מרפסת, שהיא דרך לעלות בה לעליות, יד ובית שער והגנה, טו פטורים. ואם בית פתוח לאחד מאלו, חייבים. טז ויש אומרים שבית שער יז חייב אפילו אין בית פתוח לו (טור והפוסקים בשם ר"ן).

28 - ש"ך על שו"ת חייב - היינו מדרב וזתא בטור ופוסקים: ד יורה דעה סימן רפו סעיף קטן ז'

29 - שו"ת מנחת שלמה תנינא סימן ק

ה. מזוזה בפתח מעלית ותכן שאין חייב במזוזה לא בכניסה ולא ביציאה של פתח וגם לא בפתח המעלית עצמה כי אין פתח מעלית וממילא פטורה אע"פ שיש דרגות אשר דרכו נכנסים למעלית ויוצאים ממנה, לית עיירת ממנה ויש להם פתח מעלית לבית ויש להם פתח מעלית לחצר ויש להם פתח מעלית לחצר וממילא פטורה אע"פ שיש דרגות אשר דרכו נכנסים למעלית ויוצאים ממנה, לית עיירת ממנה ויש להם פתח מעלית לבית ויש להם פתח מעלית לחצר ויש להם פתח מעלית לחצר וממילא פטורה אע"פ שיש

שאי אפשר לצאת ולבוא דרך אותו פתח אלא אך ורק ע"י המעלית (שהיא כמו סבל שמעלה ומוריד את האדם) שמסתלקת תיכף מהפתח, ושוב נשאר בור פתוח ולכן אפשר שאין זה נחשב לפתח ואינו קבוע כסולמם לעליה דחשיב כמדרגות, רק רואים את המעלית שעוברת ע"י חשמל כסוס שנשא תיבה זו והסוס צמוד ועומד לרשותו של בעה"ב לכניסה ויציאה מהבית בכל עת ובכל שעה שהוא רוצה. אך אעפ"כ הואיל ובתורה כתוב מזוזות ביתך ולא נזכר פתח, ומכיון שבזמננו כך רגילים ליכנס ולצאת מהבית, טוב לקבוע מזוזה בימין הכניסה לפרוזדור בלי ברכה. ובדבר פתח שאפשר לפותחו רק מבפנים לצאת וא"א לפותחו מבחוץ, ונעשה לשעת חירום. נראה פשוט דפתח ששימושו רק ליציאה ולא לכניסה לא חשיב פתח ופטור ממזוזה.

30 - בית יוסף יורה דעה סימן רפז

ומ"ש ובית התבן ובית העצים ובית הבקר סתמא חייבין וכו'. שם (ע"א) תני רב כהנא קמיה דרב יהודה בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים מן המזוזה מפני שהנשים נאותות בהם ומאי נאותות רוחצות א"ל רב יהודה טעמא דרוחצות הא סתמא חייבין והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה אלא מאי נאותות מתקשטות והכי קתני אף על פי שהנשים מתקשטות בהן פטורים א"ל רב כהנא ושהנשים מתקשטות בהם פטורים והתניא רפת בקר פטורה מן המזוזה ושהנשים מתקשטות בה חייבת במזוזה אלא מאי אית לך למימר מתקשטות תנאי היא לדידי נמי סתמא תנאי היא ופירש רש"י מאי נאותות רוחצות. נאותות לשון הנאה ומשום דמקום גנאי הוא שעומדות שם ערומות אין כבוד שמים להיות שם מזוזה: אף על פי שהנשים מתקשטות שם בבשמים וסלקא דעתך אמינא דירה היא אשמעינן דלאו דירה היא: והר"ף (הל' מזוזה ו-) כתב סתם כרב כהנא וכן כתב הרא"ש (הלכות מזוזה סי' טו) וסיים בה ודלא כמו שכתב הרמב"ם (מזוזה פ"ו ה"א) דדוקא כשהנשים מתקשטות בהן:

31 - ש"ך יורה דעה סימן רפז ס"ק ט

ויש מקילין ואומרים כו' - כ' הב"ח דהוא הדין היכא דרגילין הנשים לרחוץ בבית החורף או בחדר כנשי דידן דאי אפשר לרחיצה אלא אם כן היא ערומה ואיכא בזיון דכתבי הקדש ומשום הכי נתפשט המנהג שאין עושין מזוזה כי אם בפתח הבית הסמוך לר"ה והיינו משום דרוחצין בבית החורף בתוך ובהחודרים בקיץ ועומדים שם ערומים כו' ומקרוב נהגו הלומדים לעשות מזוזות לכל הפתחים שבבית ומיהו צריכין לזוהר שלא יעשו מזוזות במקום שרגילין שם לרחוץ ולכבס טינות בגדי קטנים עד כאן ומיהו נראה שיש לתקן מזוזות בכל הפתחים ויכסה המזוזה כדלקמן סעיף ה':

32 - ערוך השולחן סעיפים יג-טו

וראי שאיז כלי תוך כלי אלא כיסוי בעלמא ואולי גם זה איז כיון שנצטוונו על זה ולכן לא הזכיר רק תפילין וספרים שאיז להיות בחדר זה ולכן איתין דברי רבינו הב"י כסן חומר וזהו כוונתו כמ"ס ולא משום דערום נריע אלא דזהו הכרח ע"פ דין ההורה וזה אינו הכרח (ובסג"ל) כ"כ כיון כוונת כע"ז נכלי' סק"ס כ"ה זכה כיסוי זכוכית כו"ל לנר ספרים כחד פ"ג ומי לא ידעא בלי' כיון פט"ו לוב זלכריו ה"ב דו"ק) |

יג עור כתב ועוד דאפילו בהנך לא פטרי אלא ספני שרוחציה שם ערומות ואיכא בחדר שאיש ואשתו ישנים בה אע"פ שמשמשים אין עומדים ערומים וחייב במזוזה וכן עמא דבר עכ"ל וע"פ הדברים האלה כתב רבינו הרמ"א בסעי' ב' אהך דרוחצות ווי"ל דדוקא אלו אבל חדר סמך אפילו מקום שאיש ואשה ישנים ומשמשים שם חייב במזוזה ויש מקילין ואומרים דבכל מקום שנשים שוכבות פטור ממזוזה עכ"ל ודיעה ראשונה היא דעת רבינו הב"י וגם עתה בכל המדינות נהגו כן לעשות מזוזות בחדר זה ואצ"ל המזוזות סכוסות וכמ"ס (וגם כ"ך נפקט מזה כן ליעא פ"ג).

יד וראיתי מי שדחה דברי רבינו הב"י בזה"ל דאטו ערום סגניא טפי מתשמיש והרי בית שיש בו תפילין אמור לשמש עד שיתגב כלי בתוך כלי ומזוזה לא נרע מתפילין וכו' ובערום די בכיסוי בלבד (עניי' ס"ג מונח גד"ה את מ"ו) ונראה להדיא דמ"ל דגם מזוזה צריך כלי תוך כלי בתשמיש הסטה וכי"כ אחר מספרשי הש"ע באיח סי' מ' דגם מזוזה צריך כלי תוך כלי (מ"א סק"ג) ולכן הצריך לפרוס סודר על המזוזה מפני שצריך כלי אחד שאינו מיוחד לזה כוונתו שם ע"ש. מ"ו ולענין הרברים תמיהים מ"ו וי"כ הש"ס והפוסקים שהצריכו כלי תוך כלי וי"כ וספרים למה לא הזכירו מזוזה שבהכרח צריכה להיות כהחדר וגם הסוד והש"ע לא הזכירו מזוזה וזהו שהנא בהכרח ושמא תאמר דלכן לא צ"ל שכתבא חדר זה פטור ממזוזה כו"ל שנתבאר (וכ"כ בעניי' ט) וזה יותר תמוה וי"כ הזכירו הש"ס והרמב"ם והפוסקים וי"כ וי"כ שהוא בהכרח ואין בית אשר אין בו מזוזה וזהו שהם לבאר דהדר שאיש ואשתו צריכים למזוזה אלא ודאי דאינו כן דליון ההורה ורביה נורה לעשות מזוזה וההורה

33 - זרכי משה סימן רפו אות ד'

(ד) כתב המרדכי שם (ע"ד) (סי' תקסב) בשם מוהר"ם (שו"ת ד"ק סי' קה) מובטח אני שכל בית שמתקן במזווה כהלכתה אין שום מזיק יכול לשלוט בו ובבית שלנו יש בו קרוב לט' לעשרים וארבע מזוזות לבית המדרש ולבית החורף ולפתח הבית וכל הפתחים וכו'. כתב

מהרי"ל בתשובה [ד] על ששאלו אותו אי מיחזי כיוהרא מאן דמרכה במזוזות כביתו כיון שנתפשט המנהג דרוב העולם סומכים על מזווה אחת בפתח בתיהם. והשיב מי יתן והיה זה לבכם להטיר המכשול הזה שעוברים אדאורייתא ואדרבנן ולא נודע מאין הרגלם שממעטין

במזוזות כל כך במדינות הללו אולי הואיל ובכל בית אין בו אלא בעל הבית אחד ולא דרים בשאר חדרים וסומכים בבית החורף אקישוט הנשים וטינוף הילדים ובחדרי משכבות סומכים [ס] אמוהר"ם דסבר דמקום שאיש ואשתו ישינים פטור ובמרתפות סומכים ארמב"ם (פ"ו ה"ז) רפוטר אוצרות, וחצירות שלנו אחורי הבתים חשיבא להו מוקצה מ' דחשיב

ליה התלמוד פרק ב' דעירובין (כו.) לא הוקף לדירה וכל הטעמים האילו לאו דסמכא נינהו אלא כוליהו חייבים ומשום יוהרא ליתא וכן כתב מוהר"ם דאין יוהרא מי שנותן מתנות כהונה אף על פי שהמנהג שלא ליתן מאן ולכן טוב לקבוע מזוזות בכל החדרים וכן נוהגים בשאר ארצות ואשרי מי שיקיים מצוה זו כתקנה עכ"ל: ׀

34 - ערוך השולחן סעיף יא

יא ה"ל רבינו הבי כסע' ה' במקום שיש טינוף כגון שתנוקות מצויים שם טוב לכסות המזווה ובמקום שהרה טוב להיות נראית עכ"ל וזהו כס"ש וס"ם יוררו שלא לעשות בקביעות דבר של טינוף אצל הפתח סכוחין כגון לשפוך בקביעות שומכין או לרחוץ בגדי מנופת של קטנים או להשתין שם וכ"ש לצאת לנדולים דאין לך בזיון יותר מזה כמובן ויראה לי דאם אי"א להמנע מזה יקבע המזווה לא בתוך חלל הפתח כפי עיקר דינה כמ"ש בס"י רפ"ט א"א

על המשקוף לצד פנים הבית סמוך לחלל הפתח בכרי שהמזווה לא תראה הטינוף דבריעבר יוצאים נס במקום זה לרעת הטור ורבינו הרמ"א כמו שיתבאר שם וכסדומני שכן המנהג ונכון לעשות כן.

35 - ש"ך יורה דעה סימן רפו ס"ק יא

פטורים לפי כו' - פירוש אף אם מכסה המזווה דלא יהיה משום בזיון כתבי הקדש מכל מקום כיון דאינם עשויים לדירת כבוד פטורים מהמזווה ואין לעשות בהם מזווה:

36 - ערוך השולחן סעיף ה'

ה' ורחקא דירת כבוד ולפתח שאינה של בזיון וש' טינוף אב"ל של בזיון או של טינוף פטור ולכן בית הכסא ובית המרחץ וכמו שיש לעשרים חדר למרחץ ועומדים שם אמבטאות ובית הבורסקי וניה הסבילה פטורים לפי שאינם עשויים לדירת כבוד דאין זה כבוד שמים להיות שם מזווה (עכ"ל יומא ג' ד"כ מ"א) ואין לשאול דלמה לן האי טעמא והא כיון דהוא מקום טינוף ומקום ערוה הרי יש איסור להכניס שם דבר

קרוש דיי"ל דאי משום זה היה היתר ע"י כיוסו לכסות המזווה כמו שמוחר ליכנס בקמיע ובספרי קדש לבית הכסא כשהן מניסות כמ"ש בס"י רפ"ב ובפרט מזווה שע"פ רוב כורכין אותן בנייר או בכרזל או בעץ ואין איסור מטעם זה ולכן צריכין למעם דאין זה דירת כבוד ולא חייביה רחמנא בהכי דבעינן דומיא דבית ושער שהם דרך כבוד ולא דוקא פטור דהיה שאסור לעשות שם מזווה באלו המקומות שכתב כבוד שמים (ע"ך סק"ה וז"ל כוונתו ודו"ק)

37 - פתחי תשובה יורה דעה סימן רפו ס"ק ז

לכסות - עיין בספר יד הקטנה פ"ג מהלכות מזווה אות י"ג שכתב דכל זה מיירי כשיזדמן לפעמים במקרה איזה דבר מטוהף והוא מוכרח להיות נגד המזווה דהיינו שא"א בענין אחר או דינו לכסות אבל חלילה לעשות בקביעות שום דבר בזיון נגד המזווה ולסמוך על הכיסוי כגון לכבס לפניה תמיד טנופת של בגדי קטנים או לקבוע שיעמד לפניה כלי ששופכין בה כל המי שופכין כאשר בער"ה מצוי בינינו וע"ז נאמר כי דבר ה' בזה. ועונשו גדול כו' עיין שם:

38 - תלמוד בבלי מסכת יומא זף י עמוד ב

רבנן סברי: דירה בעל כרחא - שמה דירה, ורבי יהודה סבר: דירה בעל כרחא - לא שמה דירה, ומדדבנן הוא דתקינן

39 - ברכי יוסף סימן רפו אות ג'

ג' דין ד'. לפי שאינם עשויים לדידת כבוד. ומטעם זה כתב הרב
צית הלל שצית האסורין פטור מהמזוזה לפי שאינו דירת כבוד
והציא דא' מפ"ק דיומא ג'ני לשכת פרהרין דלר' יהודה חייב שלא יאמרו
כ"ג חנוס צצית האסורין משמע צצית האסורין פטור לפי שאינו דירת
כבוד זהו תורף דצדיו. ועמו הסליח' דאעיקרא דדינא פירכא דמטעם דירת
כבוד לא ממעטינן אלא צה"כ ומדחן וצורסקי וטזילה וצית האסורין
דלית צה טינוף דצה איורין לא דמיא כלל להני דאין עומדים סם
ערומים וליכא ריח דרוקא כי הני דמדחן וצורסקי ודכוותיהו אינם
דירת כבוד והרי דפת צקר ולולין וצית העלום חייבים וה"ה צית

האסורין דומין טפי עדיף מהכך דמחייבי. ומה שהציא דאיה מסובית
יומא אינה דאיה כלל דלדבן דירה צעל ברחם שמה דירה ואין לנעות
מדרכ הפשוט להוליד דין ולומר דכ' פליגי היינו צדירה צע"כ לא
צצית האסורין דגרע טפי ואין להאריך צזה וכן ראיתי צספר שער
אפרים סי' פ"ג דהרצ הציא דאיה לצית האסורין מסוביא זו והרצ
צנו צהגבה מפרטה לחיובא ע"ש. אמנם לכאורה יש ללמד לפטורא
צצית האסורין וכן צלאזארי"טו שיוטנין ע' יוס' ולפעמים סניחדסים
אף צמקום שיסאר צצית הציא כל אוחו זמן וליכא סוס סכנה ולא
ציווי מטעם דעקומות אלו עיקרן לדירת עראי ולא לדידת קצע והר"ל
צציתם צספניה ודכוותיהו דפטורים ולא דמי לפונדק דסם עשוי גם
לדידת קצע וצבג.

40 - ערוך השולחן סעיף ד'

וכ"ש בא"ו שיש שם תשמישים ואפילו אינו משתמש
בקצבו שם אלא ע"י משרתיו אינם יהודים ס"ם
דירתו היא וחייבת כמזוזה ובית האסורים חייב כמזוזה
(זמא י"ג.)

41 - רשימות אחי הרב אבי ליבוביץ שליט"א סימן רפו הערה 13

שהוא חייב לשלם לו הוא ג"כ צריך ליתן לו
מאכל לאכול וחדר לישן בו. הרי זה כשכירות
ממש שמחמת העבודה שהוא נותן ליהודי.
היהודי נותן לו חדר בביתו לישן שם, ומש"ה
יש לפטור אותו חדר ממזחה כדין משכיר חדר
בביתו לאינו יהודי, וכן בפונדק שבאים
וישנים שם אפילו יהודים ללילה אחת או
שתיים נראה שאין בעל המלון חייב לקבוע שם
מזחות שאין זה דירתו אלא דירת הבאים לשם
והם פטורין כיון שאינו שלהם, ומ"מ לדינא
בדואי ראוי להחמיר כמש"כ העה"ש.
ונראה לענ"ד להגדיר הענין, דכל
מקום שנותן הדר שם שכר לבעה"ב בשביל
זכות השתמשות של החדר או הבית זהו
כשכירות ממש ואין המשכיר חייב במזחה
אלא השוכר חייב, וה"נ אין הבעה"ב חייב
במזחה אלא הדר שם חייב משום דמחזי כשלו

ולכן בפונדק נמי דמי לשכירות ופטור, אבל
מקום שדר שם ואינם נותנים שכר בשביל זכות
השתמשות בחדר זה הרי זה כדירת בעה"ב
שעליו מוטל ליתן להני אינשי מקום לישון
והוי כמו חדר אורח דודאי חייב במזחה, ולכן
בבית חולים אע"פ שנותנים שכר אין השכר
בשביל השתמשות בדירה זו אלא בשביל
הטיפול והרופאים מש"ה אולי חייב בעל
הבית חולים לקבוע שם מזחה דהוי כדירתו
בשביל החולים, וכן בחדרים של הישיבה
דלכאורה חייבים מנהלי הישיבה לקבוע
מזחות בחדרים דהוי כדירתם בשביל בני
הישיבה, שהרי השכר שנותנים התלמידים
ללמוד בישיבה אינו בשביל זכות השתמשות
בחדר ולא הוי כשכירות, ולכן המנהלים
נשארים הבעלים על כל החדרים וממילא הם
מחוייבים לקבוע מזחות נובענין חיובו של
הדר שם לקבוע מזחה עמש"כ בטוף הסימן
גבי שכירות.